

DOI 10.36074/logos-05.02.2021.v4.18

УКРАЇНЬСЬКА ТА НІМЕЦЬКА НАЦІОНАЛЬНІ КУЛЬТУРИ, ЇХНЄ ПОРІВНЯННЯ ТА ВПЛИВ НА ДІЛОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Гавриш Михайло Михайлович

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри німецької мови

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

УКРАЇНА

Глобалізаційні процеси та розширення й поглиблення міжнародного співробітництва в усіх сферах, невинне зростання туристичних пропозицій та міжнаціональних приватних контактів і обмінів – це ті феномени, які характеризують сучасне буття людської цивілізації та відображають актуальні й майбутні аспекти і тренди її розвитку. Якщо ж поставити питання, завдяки чому ж стала можливою ця активізація міждержавних та міжлюдських обмінів, що ж стало і залишається підґрунтям для масштабного міжнародного динамізму нинішньої епохи, то відповідь, на наш погляд, є однозначною – це успішна міжкультурна комунікація, яку ми вважаємо визначальним чинником чи пріоритетною передумовою усіх актуальних і зазначених вище домінуючих феноменів розвитку сучасного людства.

Наступне логічне питання, яке постає у цьому контексті, полягає у знаходженні факторів, які забезпечують успішність міжкультурного спілкування. Виходимо з того, що уникненню міжкультурних непорозумінь чи проблем сприяють насамперед знання, усвідомлення та врахування у міжкультурному діалозі культурних особливостей його учасників – представників різних етносів, дослідженню яких (цих особливостей) у сучасних науково-прикладних розвідках присвячується все прискіпливіша увага.

Оскільки поняття «культура» у царині міжкультурної комунікації – це надзвичайно багатопланове явище, то його вивченню притаманні різні концептуальні підходи, що і обумовило цілеспрямовані пропонування далі міркувань та висновків. В кінцевому результаті йдеться про спробу сприяння українсько-німецькому діловому співробітництву шляхом співставлення характерних культурних рис українського та німецького етносів на основі положень відомої теорії культурних вимірів нідерландського дослідника Герта Хофстеде.

Як відомо, Г. Хофстеде запропонував шість культурних вимірів, тобто систему класифікаційних критеріїв, за допомогою яких можна ідентифікувати суттєві ознаки поведінково-мовленнєвої культурної спадщини усіх націй і народів, порівняти ці характеристики та встановити таким чином спільні риси і відмінності. Згідно з Г. Хофстеде, для кожної національної культури притаманними є такі виміри чи індикатори: дистанція від влади (1), індивідуалізм – колективізм (2), маскулінізм – фемінізм (3), уникнення невизначеності (4), довгострокова чи короткострокова часова орієнтація (5), поступливість – самовладання (6) [1]. Міра вираженості / прояву кожного виміру у національній культурі за методикою автора оцінюється в діапазоні від 0 до 100 балів.

Українська культура у системі Г. Хофстеде має такі показники [2]:

1	2	3	4	5	6
92	25	27	95	86	14

Німецька ж культура оцінюється такими балами [3]:

1	2	3	4	5	6
35	67	66	65	83	40

Порівняльний погляд на ці дані засвідчує спорідненість обох культур лише в аспекті «довгострокова чи короткострокова часова орієнтація», а наведені пункти означають, що обидві культури мають високий рівень часової орієнтації, тобто більшості членів обох суспільств притаманне прагматичне мислення, а стратегії підприємств охоплюють декілька років і зорієнтовані на майбутнє. За цим показником підприємці обох країн мають сприятливі передумови для розбудови ділових контактів.

За іншими ж параметрами українська та німецька культури характеризуються досить суттєвими відмінностями. Якщо високий рівень дистанції від влади в Україні (92 бали) віддзеркалює переважне схвалення суспільством централізованих ієрархічних структур, в яких усі рішення, які зазвичай не обговорюються, приймаються «недоступними» керівниками, то показник Німеччини (35 балів) говорить на користь децентралізованих структур, активне залучення співробітників до прийняття рішень та відкрите поводження з інформацією.

Оцінка України за співвідношенням «індивідуалізм – колективізм» (25 пунктів) дозволяє говорити про колективний характер української національної культури, в якій людина сприймає себе членом групи/колективу, тому відносини /зв'язки (родинні, організаційні тощо) для неї важливіші, ніж завдання, тому людина прагне до збереження гармонії, виконуючи обов'язки, покладені на неї колективом, та уникаючи прямої конфронтації. Німецька ж культура (67 пунктів) є переважно індивідуалістичною, домінуючими цінностями тут є незалежність, самореалізація та відповідальність індивідууму, який, незважаючи на потребу в гармонії, звик відкрито висловлювати та відстоювати свою думку.

Аналогічна прямопротилежність притаманна українській (27 балів) і німецькій (66 балів) культурам і за виміром «маскулінність – фемінність». Згідно з баченням теорії культурних вимірів це означає, що в українському етносі цінуються скромність, якість життя, турбота про інших, здатність до співчуття, тобто ті риси, які приписуються насамперед жіночому характеру. В німецькій же, «маскулінній», культурі на передньому плані стоять змагальність і досягнення на робочому місці, відкритість і честолюбство, наполегливість і захоплення великими та успішними справами. Недаремно в німецькій мові поширений вислів, що німці живуть для того, щоб працювати.

Рівень «уникнення невизначеності», тобто відчуття страху перед неясними ситуаціями, в обох культурах досить високий, однак серед українців (95 балів) сприйняття непередбачуваних загроз є все ж помітно більшим, ніж у німецькому суспільстві (65 пунктів). Іншими словами, невизначеність спричинює серед німців менше стресових ситуацій, вони більш готові до ризиків і більш відкриті до розбіжностей у думках та інновацій, віддають перевагу менш ієрархічним управлінським моделям. Українці ж очікують зазвичай чітких письмових вказівок, інструкцій, доручень, щоб таким чином звільнити себе від особистої відповідальності, а при спілкуванні з незнайомими людьми їм притаманний дуже формальний та офіційний стиль.

За останнім виміром, який охоплює традиції, мораль та контроль над власним життям, обидві культури знаходяться у сфері самовладання, однак представники німецької нації (40 пунктів) мають легкий тренд до сфери поступливості, в той час як український етнос (14 пунктів) демонструє помітно більшу ступінь самообмежень та згідно з усталеними соціальними нормами суттєво менші можливості задоволення людських бажань і прагнень. Отже, по своїй природі українська культура є більш стриманою, більш контрольованою щодо реалізації життєвих насолод, матеріальні об'єкти (дорогі автомобілі, розкішні будинки тощо) є в ній пріоритетними ознаками статусу. З іншого ж боку, в обох культурах існує, приміром, єдине розуміння посмішки, яка сприймається як знак дружелюбності як по відношенню до знайомих, так і незнайомих людей.

Таким чином, висловлені вище узагальнення свідчать про те, що культурні виміри, розроблені Г. Хофстеде, це уніфіковані індикатори з однаковою шкалою кількісних показників, які уможливають тим самим єдину класифікацію усіх національних культур та їхній порівняльний аналіз, в чому, на наш погляд, полягає вагома перевага цього підходу до вивчення культурних особливостей різних етносів та його практична значущість.

У нашому випадку зіставлення української та німецької національних культур та ідентифікація їхніх відмінностей дозволяє сформулювати поради представникам українських та німецьких підприємницьких кіл щодо того, як при налагодженні та розвитку взаємовигідного співробітництва уникати непорозумінь та проблем.

При обміні делегаціями та проведенні переговорів необхідно спокійно сприймати та не розглядати як образу той факт, що очільник з німецького боку може мати дещо нижчий рівень, ніж український керівник, що обумовлюється децентралізацією організаційних структур у Німеччині, наслідком якої є делегування повноважень і відповідальності у прийнятті рішень. Хоча німецька сторона зазвичай прагне до того, щоб ієрархічний рівень співрозмовників був однаковим.

Якщо українська культура спонукає її представників до стриманості, обережності у висловлюваннях, до збереження гармонії, то наслідком притаманної німцям відповідальності і незалежності є відкрите й однозначне висловлювання навіть і неприємних та критичних думок, їхнє конкретне й детальне обговорення, що жодним чином не має сприйматись як неповага чи прагнення загальмувати відповідні процеси, це, навпаки, німецьке переконання, що саме таким шляхом можна досягти оптимального результату, адже німецька культура відрізняється відкритістю, честолобством, послідовністю і наполегливістю у вирішенні справ та досягненні бажаних показників.

Відкритість до розбіжностей у поглядах формує у німецькому характері і більшу стресову стійкість та, як наслідок, більшу готовність до інновацій, які з усією серйозністю можуть бути запропоновані для дискусії та знаходження методів і способів їхньої реалізації. У цьому контексті німці зазвичай пропонують – і їм необхідно пропонувати – довгострокові проекти, розраховані щонайменше на декілька років, і бажано з перспективою їхнього подальшого розвитку.

Необхідно мати на увазі й те, що німці не розглядають першу зустріч як можливість налагодження тісних дружніх особистих зв'язків, в німецькій культурній традиції шлях до дружби є досить тривалим, а в офіційних ділових контактах право і порядок відіграють для них пріоритетну роль, вони є зазвичай носіями порядності, виконують прийняті на себе зобов'язання та очікують такої ж поведінки від своїх партнерів.

Отже, особливості національної культури безпосередньо відбиваються на підприємницькому менеджменті відповідного етносу, ці особливості необхідно вивчати і знати та враховувати у практичних ситуаціях міжкультурного спілкування.

Список використаних джерел:

- [1] Hofstede G., Hofstede G.J. (2011). Lokales Denken, globales Handeln. Interkulturelle Zusammenarbeit und globales Management. München: Deutscher Taschenbuch Verlag.
 - [2] Hofstede Insights. Вилучено з <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/ukraine/>.
 - [3] Hofstede Insights. Вилучено з <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/germany/>.
-